

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

časopis Národní jednoty Československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIV (XXIII)

Chicago, Illinois Srpen (August) 1962

Číslo (No.) 8

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Píseň důvěry a jednoty

(Ze sbírky *Communio in adorando et serviendo oecumenica*. Stockholm 1926)

William Walsham How (1823-1897)

*Všeni svatým tvým, všem, kdo jsou blažení,
kdo světem nesli víry znamení,
tvé jméno, Jezu, s poctou mnohou zní!
Halleluja! Halleluja!*

*Tys jejich býval zbroj a věrná stráž,
je vodčís a vždy věrně vodíváš,
svou mnoze čest, když vítězství jim dáš!
Halleluja! Halleluja!*

*O věrnost, pravdu tvou tvé stádce lká,
ať svoje boje dobře dokoná,
než pozhasína světa záře mdlá.
Halleluja! Halleluja!*

*O blahé pouto, které víže nás,
nás ještě v mllobách tu, je přešlé v jas, ---
a přec jsme jedno, jak chce Boží hlas!
Halleluja! Halleluja!*

*Byť těžký boj byl, zápas dlouhý vzplál,
vítězná přec jen zazní píseň chval
a vzmuží srdce, abys pevně stál.
Halleluja! Halleluja!*

Nápěv: J. Barnby. Český text: G. Ad. Molnár. Český překlad věnován památce br. faráře J. Vl. Šebesty.

Józa Novotný:

Tichžto nebyl svět hoden.

Ep. k Židům 2:38.

V průměrných církevních dějinách objevíte, že husitské hnutí je popisováno jako předreformační úkaz, který je silně zabarven lokálními silně národnostními tendencemi. V mnohých církevních dějinách dokonce jest toto důležité hnutí líčeno tak, jakoby nemělo vůbec význam mimo svoji vlast. Hus jest líčen jako jen úzkoprsý národovec a proto celé jeho hnutí jest znehodnoceno a sníženo jen na čistě národnostní úkaz.

Tyto názory potřebují opravy. Za tyto pochybené názory jest hlavně zodpověděn ně-

mecký historik, Hoefler. Avšak nejlepší němečtí historikové posledního data jeho názory zamítají, nazývajíce je chybami. Že Hus nebyl výjimečně národovcem, dokazuje jeho slavná věta: "A Kristus ví, že miluji více dobrého Němce, než zlého Čecha."

Na své cestě z Prahy na koncil v Kostnici Jan Hus se zastavil v mnohých německých městech, aby vysvětlil svůj boj s církví a všude získal nejen přátele, nýbrž hotové stoupence v Biberachu na příklad byl založen husitský sbor. V Kostnici nalezl útočiště v domě zbožné vdovy Fídy. Když později Hus byl zatčen Fida hořce plakala. I jeho němečtí žaláři plakali, když byl Hus ve-

KŘEŠŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter

2650 Leyden Street, Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i pří-
spěvkův Jednotě . . . k podpoře strádajících
uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laska-
vě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

den k hranici. Hus je potěšoval a zanechal
jim traktáty, které sám napsal pro ně.

Jest důležité si zapamatovat, co o Husovi
soudili dva největší Němci — Luther a
Goethe.

Luther praví: "Na mnohých místech ně-
mecké země se mnoho mluví o Husovi a
ono to roste, až i já také jsem objevil, že on
byl drahý a osvícený muž. My všichni, aniž
o tom víme, jsme Husity."

A Goethe nás ujišťuje: "Za všech dob
byli silní jednotlivci, kteří pracovali pro
věčnost a nikoliv jenom pro svoji dobu. Tyto
doby otrávil Sokrata a tyto doby upálily
Jana Husa — ty doby vždy byly stejné."
G. V. Lechler dokázal, jaký velký vliv měl
Hus a že Luther to rád připouští. Praví, že
Hus vyhrál svoji bitvu přes všechny těžkosti,
protivníky a přes nejstrašnější smrt — a to
proto, že měl silné srdce, věčnou trpělivost,
sílu duše, upřímnost víry a oddanost jeho
svědomí. Takto zanechal pro své současníky
jakož i budoucí následovníky velmi silnou
stopu. Lechler praví doslova: "Dokázal svojí
silnou osobností, že svědomí spravedlivého
křesťana jest silnější než všechny síly světa."

Bonnechose praví, že Kolumbus objevil
nový svět a že Hus objevil také nový svět,

nebo lépe vyjádřeno, že objevil pole, které
bylo zapomenuto po staletí — pole svědomí
v oblasti víry. Hus — praví Bonnechose —
postavil na trůn srdce svědomí a nikdo více
nebude moci je sesadit. Tohle svět nikdy
nezapomene.

L. Krumel praví, že Luther nemůže zapo-
menout Husa ve svých komentářích. Ve
svém komentáři na Izaiáše Luther praví: "E-
vangelium, které máme, Hus a Jeroným, vy-
koupili svojí vlastní krví". Luther praví čes-
to, že jest v souladu s učením Husitů ú-
plně a již v roce 1519 měl spojení s nimi,
protože věřil, že mají tytéž základy jako
Pavel a Augustin. Krummel takto hodnotí
českou reformaci: "Česká reformace je úkaz
světové důležitosti — obrazy a scény, které
poskytují jsou velkého významu. Jest to na
tolik spojeno se jménem mučedníka v Kost-
nici — že můžeme s oprávněním mluvit o
Husitské reformaci. Jeho popel byl vržen do
Rýna a později oceán se zmocnil tohoto po-
pela, avšak jeho popel byl vrácen mořskou
bouří do srdce křesťanství a nesmí býti za-
pomenu, že Hus, právě na německé půdě
na samé hranici mezi reformovaným švý-
carskem a lutherským bavorskem byl upálen.
Německo má býti ta půda na které strom
slovanského křesťanství později na okamžik
zničeno, avšak zase znovu obnoveno, strom
opravdového evangelického křesťanství poro-
ste. Luther a Zwingli měli svoji opovážlivou
víru a pevnost zbudovanou na Husovi.

Husitské hnutí nebylo vždy jen lokálního
významu. Toto hnutí má ve svém srdci símě
věčnosti a vesmíru. Když koncil Kostnický
viděl, že upálení Jana Husa jeho ideje ne-
byly spáleny, církev zorganizovala křížacké
vátky proti domovu Jana Husa, aby tak Hu-
sovi následovníci byli zničeni. Vojáci z celé
Evropy byli povoláni, aby zničili následovní-
ky Husovy. Avšak obránci přemohli útočníky
zase a zase. Když křížáci přišli do země
Husovy i po deseti letech, byli přemoženi a
posláni přes hranice německé. Zde jest je-
den velmi zajímavý detail této výpravy do
Německa. Nástupce Jana Žižky, Prokop Ve-
líký, překročil jednou české hranice s armá-
dou čítající 45,000 mužů, avšak vrátil se s
armádou, čítající 70,000. Kde vzal oněch
25,000 mužů? Čeští vojáci byli zároveň mi-
sionáři a získali Němce pro své hnutí. Tito

Němci přišli s Husity do jejich vlasti.

Bude zajímavé dodat ještě tyto detaily. V roce 1453 Bedřich Reiser, nejprve stoupence Waldenských, později Husita z Bavorska, obdržel ordinaci v Mece husitského hnutí, v Taboře v Čechách. Po svém návratu do Německa získal mnoho stoupenců pro husitské hnutí. V roce 1447 bylo 130 Husitů předvoláno před soud ve Wuerzburgu v Německu. V tomtéž roce v Thöringen našli podivné lidi, kteří se nazývali Husité. V Bamberku roku 1448 kazatel Heinrich Steinbach musil před soudem odsoudit "husitské bludy". O sto let později kněz Wolfgang Gfieder, Andreas Luzgerner a Michael Schmalzl z Rezna byli uvrženi do vězení "pro husitské kacířství". Ve Frankenwaldu v hlubokých lesích byl hlavní stan "husitských kacířů". Kromě toho němečtí Husité byli nalezeni ve Pforzheimu, Biberachu (kde Jan Hus kázal na své cestě do Kostnice), ve Štrasburgu a Basilei. V roce 1458 byl v Berlíně upálen krejčí Matouš Hagen. Jeho zločin byl "husitské kacířství". Před soudem Hagen prohlásil: "Wiklef, Hus a Jeroným Pražský byli světcí." Hagen získal mnoho stoupenců pro husitské hnutí v Neumarku, Uckermarku a zvláště v Selchově, Kerkově a Zenden. V roce 1451 úřady musily v Augsburgu otevřít jeden kostel pro bohoslužby pro Husity, protože v městě byla veliká síla Husitů. Na konci patnáctého století kněz Nichola Rutze v Rostocku v Německu získal velmi mnoho stoupenců pro husitské hnutí a byl velmi nadšen ve svých snahách. — Jest jasno, že němečtí Husité připravili cestu pro Martina Luthera, a on to rád doznává. Tento fakt jest jasný na pomníku Lutherově ve Wormsu. Na onom pomníku stojí Luther s pochodní protestantismu. Avšak hned vedle Luthera stojí Jan Hus s křesadlem a dává Lutherově pochodní oheň v podobě jisker.

Všichni my bychom se měli snažit opustit pole úzkoprsého vlastenčení. Každá země by se měla snažit zarámovat svoji historii v co možná nejširší rám — protože jenom takto budeme připravovat nový den pro lepší svět v Evropě. Podrobnější zkoumání nám jasně ukazuje, že husitské hnutí rozhodně není lokálního úzkoprsého charakteru, nýbrž že má určité všesvětové, ba vesmírové prvky a proto jest schopno připravit nejen lepší Evro-

pu, nýbrž celý svět. Amen.

Modlitba. — Hospodine, Pane Bože náš! Obracíme se k Tobě nejprve s díkem, že se k nám nehodným stále skláníš milostivě. Avšak my zde na této straně Occánu máme život příjemnější, než si dávno zasloužíme. My se však dnes k tobě obracíme s prosbou za naše drahé, které jsme zanechali v naší rodné vlasti. Račiž se k nim i nadále sklánět milostivě, aby vytrvali až do konce vítězného boje za Tvoji pravdu. Amen.

Ota Ginz:

Izrael, země zázraků.

"Kdo v této zemi nevěří v zázraky, není realista," řekl David Ben Gurion, jeden z předních budovatelů státu Izrael. A skutečně, střizlivým rozumem se dá těžko vysvětlit, čím se člověk v této zemi stále znova setkává. Leckterý z těchto zázraků pomohla uskutečnit Bible. Bible, jež žila v srdci Židů již po tisíciletí a jejímž studiu se věnuje nové pokolení tohoto národa se zanícením a nadšením. Tato kniha knih se stala nejspolehlivějším průvodcem v nejrůznějším podnikání nového státu.

Slyšte, jak pomohla odkrýt některá z jeho bohatství, upadlých do zapomnutí:

Ve Spojených státech severoamerických žil židovský archeolog Nelson Glueck. Jeho pozornost zaujaly řádky, které našel v První knize královské (VII, 14-46). Hovoří o Chiramovi z pokolení Naftali, "muži, plným moudrosti a rozumnosti i umění k děláni všelikého díla z mědi", který připravil pro chrám krále Šalomouna všechny nádoby z leštěné mědi. Tuto měď "slíval král Šalomoun v rovinách jordánských, v jílovaté zemi mezi Sochet a Sartan."

Glueck Bibli věřil a vypravil se tudíž do Palestiny hledat měděné doły krále Šalomouna, na jejichž existenci svět již zapomněl. Dvalet let hledal a konečně vykopal ze země skupinu prastarého zařízení k slévání mědi. Byl to Ecion Geber, o němž hovoří Bible. Glueck našel také místo, odkud pocházela měděná ruda.

Toto je stručná historie dnešních měděných dolů a slévárny Timma, která vyrábí tisíce tun mědi ročně. V kanceláři tohoto podniku visí za rámem slova Páté knihy Mojžišovy (VIII, 9), která popisují Zaslíbe-

nou zemi jakožto "zemi, jejíž kamení je železo, a z jejíchž hor měď sekati budeš." Bible vedla správně k nálezšti mědi, o které podává zprávu i Job (XXVIII, 2). A železo? To hledal doktor Ben Tor a jiní badatelé v blízkosti B'er Ševa a zdá se, že i oni budou mít úspěch. Zatím našli velké množství chudé rudy, ale na některých místech, ač dosud jen málokde, byl zjištěn velký obsah železa. Hledají a zkoumají dále.

Tato část Izraele byla od nepamětných dob poušť. Co mělo vyrůst ze země, na kterou nespadne více než 150 mm deště za rok? Bible ale hovoří, že před několika tisíciletími tam pásal Abraham svá velká stáda. Nasázal tam třešně tamarvšek. Věděl, že v té suché půdě bude dobře prospívat. Podle jeho příkladu tam sází tamarvšek i dnes. Žil tam i Jakub se svou četnou rodinou (Genesis XXI, XXVI, XXVIII, XLVI).

Archeologové se tu znovu přesvědčili, že Bible neklame. Odhalili zajímavé stopy, které dokazují, že tato místa nebula vždy tak neúrodná. Pradávní ječín obyvatele o ni pečovali a země se jim odvděčila. Archeologové našli na výšinách zůstatky nízkých hrází a vodních nádrží, vše spojené v důmyslný systém, který se snažil uchovat co největší množství deště na zem sradlého. Vrátilo se tam osmnáct bývalých vojáků, kteří si toho také všimli, když tam za války sloužili. Na 26 hektarech obnovili tam biblická zavodňovací zařízení, znova postavili 40 někdejších drobných přehrad. Už příštího jara se tam objevila čerstvá zeleň, která postačila uživit jejich 300 ovcí.

Na několika desítkách míst zároveň rozšiřují Židé město B'er Ševa, jež bylo ještě nedávno bezvýznamným bodem. Dnes tam žije přes 50.000 horečně pracujících lidí. V budoucí průmyslové čtvrti tohoto města vám padne do oka vysoká budova, z které zní neustálý bzukot. Je to velký moderní mlýn, který zpracovává obilí, sklizené v okolí B'er Ševa, hlavního města pouště Negev.

Do této pouště jsme podnikli malý výlet. Krásná silnice nás přivedla do vznášené říše tícha. V něm nikak neruší černé stony beduinů nebo dlohonohé velbloudí mládě, hledající uprostřed silnice bezradně svou matku. Nebo malé děvčátko beduinské, vedoucí za sebou vysokého velblouda. Jedeme asi 60

kilometrů a tu se před námi vynoří z písku nové skvělé město, zrozené uprostřed pouště. Střed města s nevelkou, ale v nejmodernějším slohu vystavenou radnicí, vedle banka, biograf, obchody všeho druhu a řady domů, táhnoucí se všemi směry. V pozadí jsou dva velké tovární komplexy a jedna z těch továren — přádelna a tkalcovna — už začaly pracovat. Jsme v městě Dimona. Šedesát kilometrů dále je Mrtvé moře.

Před našima očima se "uskutečňují tyto "zázraky". "Předpověděla je Bible, kniha hovořící o dobách dávno minulých, ale ukazující také přítomnost i budoucnost Izraele.

Když byl tento stát roku 1948 zložen, vyhnali Židé odtud egyptské vojsko, které sem vtrhlo překvapivým útokem z negevské pouště. Vrchní velitel izraelské armády Jizael Jadin, známější ve světě jakožto badatel starožitností, prozradil tajemství svého úspěchu. Ve Strerám zákonu se dopátral, že úm krajem vedla v pradávných dobách silnice. Jadin ji našel, dal s ní odstranit vrstvu písku, která nebyla ani příliš vysoká. Malý vojenský oddíl Izraelců si po ní pospíšil a zemi osvoboдил.

Na základě biblických údajů byl také odkryt pramen podzemního plynu, jenž pohání dnes průmyslové závody u Rudého moře. V První knize Mojžíšově (XIX, 28), když popisuje záhubu Sodomy a Gomory, se praví: "A aj, vystupoval dým ze země té, jako dým z vápenice." Nynější geologové se snažili tato slova objasnit. Při oné přírodní katastrofě se tehdy otevřela v blízkosti Mrtvého moře prohlubeň a z ní vystoupil na povrch země plyn. U Roš Zohar našli onu zaniklou prohlubeň.

Býlo zjištěno, že možno žít a pracovat u Mrtvého moře bez újmy na zdraví. Je třeba vypít denně 14 litrů vody a dodržovat i ostatní lékařské předpisy. V lidech, pracujících ve městě Sodom, těsně u Mrtvého moře, je živá naděje, že se splní předpověď proroka Ezechiela (XVI, 55), podle které se Sodom navrátí se svého původního stavu a "tato země znuštěná bude jako zahrada Eden" (Ezechiel XXVI 35). A skutečně, narodily se již děti v této žhavé proláklíně, nejhlubší na zeměkouli, kde sluneční světlo páli do očí jako korbíkový plamen.

V Izraeli jsou družstevní vesnice zvláštního typu, zvané kibucy. Takový kibuc jménem

Bejt Arava, zřídili i nedaleko Mrtvého moře. Zdarila se tam věc podle mínění mnoha znalců nemožná. Půda prý mrtvá vydala plody, plocha se zazelenala a rozkvetla. Vzkvétat celý kibuc a dal dobrou obživu skupině mladých lidí, kterým se tento zázrak podaril. Vypěstovali tam i překrásné růže, které pak vyváželi daleko do světa. Při posledním dělení Palestiny však rozhodly velmoci, že tento kraj bude patřit Transjordánii a dnes je tam znova bílá a slaná poušť, jako bývala po tisíce let před tím.

Revoluce v sousední Syrii, po které následovala likvidace Spojené arabské republiky, byla událost, která se značně týkala Izraele, ale téhož dne se konala v Jeruzalémě mezinárodní soutěž znalců Bible. Toho večera a po celou noc seděla většina obyvatelů Izraele v napjetí u svých radiových přijímačů, aby uslyšela přetěžké otázky, které jsou kladeny účastníkům soutěže, i odpovědi, svědčící o neuvěřitelné znalosti Bible. Syrie musela ustoupit. Občané Izraele ztratili její vinou jen malou chvíli a mohli pak, bez dalšího řešení, poslouchat dále celý průběh oné populární soutěže.

Jen v Izraeli se může přihodit, že řidič autodrožky začne hovořit o biblických událostech. Blížíte se ku př. k B'er Ševě a on vám řekne: "Vidíte, tady před mnoha léty zápasil David s Goliášem!" Nebo cestou k Jeruzalému: "Na místě, které teď míváme, měla Dalila dostaveníčko se Samsonem!"

Přejdeme na jinou oblast, na jazykovou otázku v Izraeli a znova těžko najdeme přirozené vysvětlení, jak mohla být úspěšně rozluštěna.

Více než 70 jazyky hovořili Židé, vracející se do své staré vlasti. Mimo vše ostatní je tam čekala ohromná úloha: dokázat, aby země byla obyvatelná, probudit v tisíciletého spánku tuto zemi, aby jim dala obživu. V jazykovém Babylonu, který je obklopoval, by asi sotva dosáhli svého cíle. Že na příklad náš mlékař hovořil plyně osmi jazyky, nestačilo.

Neuvěřitelnou rychlostí přivedli znova k životu hebrejštinu, jazyk svých praotců. Přivedli k životu a zmodernisovali jazyk Bible, takže plní dnes všechny požadavky nejmodernější civilizace. Hebrejšтина se stala jazykem lidu, všech jeho vrstev, jazykem vysoce vy-

spěšného školství. Tisíce studentů naslouchá ve vysokých školách Izraele hebrejským přednáškám ze všech vědních oborů. V tom jazyku existuje bohaté písemnictví všeho druhu i periodický tisk. Hebrejšтина té obklopuje na každém kroku, v pouličních nápisech, v písničkách mládeže. Vznikly v ní št'avnaté výrazy, jichž s chutí užívá mladá generace a s poštěšením jim naslouchá v divadlech a v radu.

Duševní vůdci dnešní Izraele se pokouší splnit přenesenou úlohu, jak vytvořit z lidí rozličné výchovy i různých mravů národ společné vysoké kultury. Jednotný národ z lidí, kteří by za svého tisíciletého putování mezi jinými národy byli již zapoměli na svůj společný původ, kdyby s nimi toto okolí nebylo jednalo tak nepřátelsky.

Stále ustrašení obyvatelé východoevropských ghatt, Židé, přišli ze skalních přibytků afrického Atlasu, ode vždy krutě pronásledovaní štíhli zpracovatelé kovu z Jemznu v jižní Arabii, nikdy dosyta nenajedení Židé z nejrůznějších jiných krajů, našli útočisté v Palestině již před založením nového státu a tam se jim narodilo nové pokolení, plné náhle se objevivších schopností a energie. Tato mládež vystavěla průmyslové závody všeho druhu a pracuje v nich, ona řídí letadla a oceánské parníky, bleskovou rychlostí píše na strojích — které kladou písmeny od pravé strany na levou — ona plní skvělá divadla a koncertní síně, aby viděla a slyšela světoznámé umělce, ona se vyznamenává ve vědeckých ústavech, přichází do sportovních stadionů popatřit nebo soutěžit. Každý — ať muž nebo žena — je voják. Jinak by neobstála tato země, obklopená státy více než stonásobně rozlohy, které stále znova hrozí zničit Izrael.

Odvážné jeruzalemské nakladatelství začalo vydávat pro nový Izrael Hebrejskou encyklopedii, dílo velké svým rozsahem i významem. President státu vzal na sebe úlohu čestného vrchního redaktora, shromáždilo se přes tisíc vynikajících spolupracovníků, mezi nimiž je 40 nositelů Nobelovy ceny. — Vydavatel správně odhadl možnosti. Ze dvou milionů obyvatel se přihlásilo přes 60,000 předplatitelů. Najdeme v jiné zemi počet, jenž se dá srovnat s touto číslicí? Židé osvědčili, že jsou národ knihy. Někteří z nich četli, že Izrael je, pokud se týče vydávání

knih, poměrně druhou zemí na světě. Věřím tomu, když pročítám každý týden recenze o novinách. Je jich vždy úctyhodný sloupec.

V Jerusalemě je Universitní čtvrť. Je to rozsáhlý terén a na něm stále se množí moderní budovy, příjemné svým vzhledem a podivuhodné, prohlédneme-li si je důkladněji. Hebrejskou Universitu nestaví Židé po prvé. Nedaleko od této Universitní čtvrti je hora Skopus a na ní stojí imponantní budovy téže vysoké školy: lékařské středisko z rozsáhlou nemocnicí, knihovna s neocenitelným pokladem knih. Hora Skopus je na teritoriu, které dostala Transjordanie, když velmoci dělily Jerusalema na dvě části. Těžko si může člověk představit, kolik duševního vzepjetí, kolik energie a kolik hmotných prostředků bylo třeba k nové výstavbě.

Je možno případně souhlasit s tím, že prudký rozvoj věd v Izraeli dlužno připočísti latentním schopnostem Židů. Ale jak vysvětlíme úspěch tohoto národa v obdělávání půdy? Přede všemi ostatními činiteli to bylo nadšení, bez něhož by nemohl dojít v tomto oboru k oněm v pravdě zázračným výsledkům, jichž jsme nyní svědky. Lid příšlý většinou z měst, odtržený již po dvě tisíciletí od půdy, probudil zemi k životu, přiměl její písečné kamenité pustiny, aby daly úrodu. Prst byla smytá s hor, když přišli Židé, a teď se tam zelenají husté lesy. Na místě někdejších bažin nebo pouští jsou urodná pole. Na štávnatých lukách se pasou krávy, dosahující světového rekordu, co se týče nadojeného mléka. Nedávno začali pěstovati v Izraeli bavlnu, dnes už kryje téměř celou potřebu tamního velkého textilního průmyslu. Burské oříšky tam byly dříve neznámé a nyní jsou důležitým vývozním zbožím této země. Z různých částí světa tam přenesli rostliny, které se vyvinuly zásluhou novopečených zemědělců, slunce a skrytých sil izraelské půdy způsobem zcela nečekaným. Jako příklad možno jmenovat blahovičnick, jiným jménem eukaliptus. Tento australský strom se stal pro Izrael pravým požehnáním. Vysazují ho v dlouhých řadách a povstanou z něho rychle rostoucí větolamy. V neplodné půdě vytvoří cenný humus, v mokřinách vysávají jeho kořeny přebytečnou vláhu a tak se stává i důležitým činitelem k odstranění malárie. V přímořských krajinách upevňuje písčité vý-

spy. Eukaliptus je předním dodavatelem dřeva, užívaného též k výrobě kašoviny, základního materiálu pro papírny. Z původních australských druhů eukaliptu vypěstovaly izraelské stanice vlastní odrůdu, kterou dnes Austrálie dováží z Izraele. I jiné rostliny, nově zavedené v této zemi, dosáhly tam překvapujícího úspěchu. Jedna z nich je agave, z níž máme výborný izraelský sisal. Vyplatilo se i mnoho úsilí, jež bylo věnováno šíření datlové palmy v suchých oblastech země.

I krása náleží k životním potřebám. Nestála nám pouhá střecha nad hlavou a zaútočili jsme na písčiny kolem našeho domku. Podél něho jsme nasázeli řadu cypřišů a přivázali jsme je ke kolíkům na dobu, než zesílí. Co se ale přihodilo! Ze suchých kolů vyrazily pod zemí kořeny a nahoře vpučely světle zelené listy. Tři léta bydlíme již v tom domě, obklopují jej již pěkně vysoké stromy, trávníky a spousta kvítí. Z Československa jsme si přivezli pár semen cynie a vložili jsme je do naší písčité země. V Čechách to byly pěkné, ale nevelké květy. Zde vyrostly ze semen dvoumetrové stonky, nesoucí množství květů velikosti dlaně.

Takových nízkých domků jako je náš, je zde kolem nás několik set, ale nedaleko, podél černých asfaltových silnic, po obou jejich stranách, jsou řady mnohaposchodových domů. Postavili je všechny v posledních dvou letech, před tím se tam rozprostíraly jen písečné duny. Než sem přišli dělníci se svými velkými těžkými stroji, kterými to všechno zplanýrovali, brodili jsme se tam těžko pískem, když jsme šli k moři. Tam, kde je dnes středisko naší čtvrti Šikun Agaš s rozsáhlou budovou nemocenské pojišťovny a s krásnými školami, byla ještě zcela nedávno pustina, písečné duny, porostlé sem tam keři. Tehdá jsme tam vyplašili párek šakalů, který odpočíval pod jedním z nich..

I silné kontrasty, které zde máme často před sebou, působí někdy jako zázrak: Dívka v úzkých kalhotách křiklavé barvy, i ostatně oblečená a učesaná podle poslední francouzské módy, spěchá na závrtně vysokých podpatcích do služby u dálkopisu. Doma je děd v dlouhém burnusu, člověk, jenž nikdy neměl na sobě kalhoty, si sedá k nargilé. Nebo Arab, jedoucí na oslíku, přivolá-

(Dokončení na str. 123)

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

17. Václav Budovec z Budova

Pan Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka včlenil do svých Pamětí drobné podobizny náčelníků českého odboje proti domu habsburskému. Nepsal, jak si snadno domyslíme, vládně a s porozuměním; trest, který je stihl roku 1621, považoval za spravedlivý.

Po Václavu Vilémovi z Roupova, který sloužil za falcké vlády jako nejvyšší kancléř, přišel ve Slavatově odsudku na řadu politický náčelník Bratří. Slavata o něm napsal: "Pan Václav z Budova, podobně jako z Roupova, byl z Jednoty bratrské, discipulus Theodori Beza, náboženství kalvínského". Slavatův úsudek opakoval o několik desítek let později Bohuslav Balbín. V novější době Arnošt Denis zdůraznil těsné spojení mezi francouzským reformátorem a českým šlechticem. Na čem se zakládal Slavatův výrok, že Budovec byl Bezovým žákem, členem Jednoty a při tom kalvinistou?

Livre du recteur nevede nikam. Z toho, že tam nepřichází Budovcovo jméno, nelze vyvozovat, že nebyl v Ženěvě a že nepoznal Bezu jinak nežli z dopisů a z knih. Obracíme se tedy jinam.

Budovcovým životem a veřejnou činností se dlouho obíral Julius Glücklich, zprvu docent Karlovy university a potom profesor obecných dějin na Masarykově universitě v Brně. Shledal v cizích knihovnách a archívech Budovcovy listy i psaní jemu posílaná a vydal je ve dvou sbírkách: Václava Budovce z Budova korespondence z let 1579-1619 (roku 1908) a Nová korespondence z let 1580-1616 (roku 1912). V těchto dvou sbírkách je osm kusů, které si Budovec vyměnil s Bezou; z rozličných narážek lze usuzovat, že se lecos z jejich korespondence buď navždy ztratilo nebo nebylo zatím objeveno.

První z těchto kusů je Bezův list, daný v Ženěvě 19/29 května 1584. Je to odpověď na Budovcovo psaní, které přinesli do Ženěvy dva bratři, členové rodu Čejků z Olbramovic. Byli patrně na cestě po západní Evropě a v Ženěvě neprodleli dlouho, protože se nedali zapsat na universitu. Beza poslal do Čech několik zpráv a poznamenal, že život v Ženěvě je ještě rušnější a čilejší, než když tam byl Budovec. Je to opravdu slabá nitka,

kteří se můžeme zachytit, ale lepší něco než nic.

Je pořád záhadou, kdy se uskutečnila Budovcova návštěva a jak dlouho se těšil ze styků s Bezou. Není totiž dosti jasna a tom, jestli Budovec zůstal za hranicemi celých osm let, od té chvíle, co se jako osmnáctiletý student vypravil do Wittemberka, až do zastávky v Rostocku v roku 1577 už na cestě domů. Je možné, že tomu vskutku bylo tak, avšak lze i připustit, že se z Wittemburku, vrátil a že se někdy jindy vydal na novou cestu. Z jednoho pozdějšího dopisu se dovídáme, že Budovec ztrávil tři léta ve Francii, ale o pobytu v Ženěvě není ani výslovného ani nepřímého svědectví. Kniha rektora nebyla zprvu vedena přespříliš pečlivě a Bezu mohl dobře poznat i mladý šlechtic, jehož jméno si rektor nepoznamenal. Když si Budovec později s Bezou dopisoval, vkládal do adresy slova: "velice váženému učiteli". Takový obrat v řeči lze ovšem vykládat tak i onak, buď jako připomínku výkladu, které skutečně a pravidelně poslouchal, nebo jako všeobecné uznání vlivu, vykonávaného osobně a pomocí knih.

Budovec byl členem Jednoty patrně od narození, ale snažil se poznat i jiné směry v reformačním hnutí. Jedním z bohoslovců, které si přál vidět a oslovit, byl David Chytraeus, profesor bohosloví na universitě v Rostocku, který se mu zavděčil příznivým soudem o Jednotě bratrské. Když se Budovec dostal do Cařihradu jako hofmistr císařského poselstva k Portě, psal Chytraevovi o poměrech v turecké říši, obzvláště o životě pravoslavných křesťanů pod sultánovou vládou. Také Bezovi psal z Cařihradu avšak dopis se zatím nepodařilo najít ani v původní podobě ani v opise. V psaní, daném 19/29 května, Beza vysvětloval, proč tenkrát neodpověděl: nemohl prý najít nikoho, kdo by se chystal na tak dalekou cestu a komu by byl mohl list svěřit, aby se někam nezatoulal.

S Čechami nebylo spojení tak nesnadné jako se sultánovou říší, avšak korespondence, k níž dal Budovec podnět listem poslaným po Čejcích z Olbramovic, se nerozvinula do té míry, aby mohla nahradit osobní styk. — Nit', které jsme se zachytili roku 1584, se

ztrácí na dlouho let. Je možné, že spojení pokračovalo, avšak stejně takové oprávnění má domněnka, že Bezovi nestačil čas na dopisování s osobami, které žily daleko od Ženěvy a nezasahovaly přímo do života protestantů v oblasti francouzské řeči. Často ústní vzkaz po společném známém nebo věta vsunutá do dopisu pro jiného adresáta nahradila list, na který nezbývalo času. Když psal Beza Budovcovi 21. února/3 března 1597, omlouval se, že nechal dlouho bez odpovědi dvě Budovcova psaní; jako hlavní důvod omeškání uváděl tenkrát chatrné zdraví. Částečnou náhradou byl pozdrav, který měl Budovcovi tlumočit Václav Lavín.

Nejčiljší spojení mezi chřadnoucím reformátorem a českým předákem Jednoty bylo v letech 1597 až 1600. Za uvedeným už dopisem z března 1597 šly do Čech jiné listy a Budovec odpovídal pohotově a se zřejmým zalíbením. Známe však i z té doby jenom pět Bezových psaní a jednu odpověď Budovcovu, avšak podle narázek tu i onde styk byl hojnější i přinášel užitek oběma stranám. Vyměňovali si zprávy a poznámky o událostech, které se sběhly buď u nich doma nebo jinde v Evropě. Vojsa s Turky v Uhrách Bezu zajímala a Budovec měl pověst dobrého znalce světa ozářeného půlměsícem. Občas uvedli na přetřes náboženské otázky. V jednom listě, který se nezachoval, si Budovec vyžádal od Bezy poučení o eschatologických místech v synoptických evangeliích a v Pavlově epistoře k Římanům, jakož i o konečném osudu Židů. Beza odpověděl pohotově; jindy zase psal o svých knihách.

V dopise Bezovi, daném v Praze 7. dubna 1598, Budovec udělal zmínku o svém příbuzném Davidovi Střelovi z Rokyc a na Štěpánově. Před tím ho doporučil basilejským bohoslovcům a když se David chystal do Ženěvy, žádal Budovec Bezu, aby mu vypo-mohl a vystavil mu doporučující dopisy pro jiné význačné osobnosti. Studie a cesty, které David započal pod Budovcovou záštitou, se nerozvíjely do veliké šířky. Rozstoupil se patrně v zimě 1599/1600 a umřel na jaře 1600, jak vidět z Bezova dopisu Budovcovi daného 16. května 1600. Ten dopis je také posledním kusem z té hrstky, která se nám zachovala.

Shrneme-li, co jsme zjistili bezpečně a vy-

plníme-li některé mezery svými dohady, dospějeme k závěru, že Budovec byl silně zasažen Bezovým vlivem a že se z těch a jiných podnětů čím dal vědoměji přiklíněl k reformované nauce. Při tom setrval v Jednotě a pracoval jako její horlivý člen a přední vůdce. Neměl se Ženěvou tolik osobních nebo písemných styků jako Karol st. ze Žerotína, avšak opatroval si Bezova d.la. Nesloužila mu jenom k ozdobě zámecké knihovny, nýbrž i k náboženskému vzdělání. Četl latinsky plynně a psal v tom jazyce bez cizí pomoci nejenom Bezovi, nýbrž i jiným učeným lidem. Nezůstalo jenom při dopisech: Budovec skládal i knížky, některé v češtině, jiné latinsky.

*

Budovec měl živý zájem o teologii a četl nejenom soustavně zpracování reformované nauky, jako byly Kalvínovy Institute, nýbrž i polemické spisy a rozmanité knížky, které vzbudily rozruch mezi vzdělanými čtenáři svými dráždivými náměty. V českém jazyce nevycházelo mnoho, co by bylo tišilo jeho žízeň po vědomostech, protože censura byla hodně přísná. Soustavnou četbou nabyl Budovec takového vzdělání a rozhledu po současném světě, že se mu v tom málokdo vyrovnal, s výjimkou snad jenom Karla st. ze Žerotína, který vládl větším jménem a měl silnější sklon k pěstování vědeckých zájmů. Budovec byl znamenitý řečník a přímo předurčen za vůdce vyšší i nižší šlechty, přiznávající se k Jednotě bratrské. Začal jako člen rytířského stavu, avšak roku 1607 byl přijat mezi pány. Nezachovala se jeho podobizna a nikdo z vrstevníků nám nepopsal jeho zevnějšek. Podobá se však pravdě, že byl tělesně mnohem zdatnější než Žerotín a že do-bře snášel dlouhá a únavná jednání na zemském sněmu nebo v jiných shorech. O Jednotu se zasloužil znamenitě obranou proti mandátu, obnovenému roku 1602. Ještě většího úspěchu dosáhl roku 1609 za jednání s Rudolfem II o majestát na náboženskou svobodu. Tenkrát za ním nešli jenom členové Jednoty, nýbrž veškerá evangelická strana.

Společenským postavením a čilým zájmem o veřejný život se Václav Budovec přibližoval mnohem více náčelníkům evangelických stran nežli bohoslovcům. Vyhledával příležitost k osobním stykům a kde jí nebylo, za-

přádal aspoň korespondenci. Z domácí šlechty si cenil Petra Voka z Rožmberka a opravdové přátelství uzavřel s Karlem st. ze Žerotína, mladším o třináct let. Z Němec mu občas psali Kristián z Anhaltu a Ludvík Camerarius, jeden jako druhý ve službách falckých kurfirstů. Po několik let si Budovec pravidelně dopisoval s knížetem Filipem Ludvíkem z Hanavy. Vzniklo tak spojení opravdu upřímné a silné.

Zráta, kterou Budovec utrpěl roku 1612 smrtí knížete Filipa Ludvíka, se poněkud vyrovnalo jiné spojení, které navázal roku 1611. Tenkrát se ozval vzkazem a o něco později listem Filip du Plessis Mornay, původem Francouz, přesvědčením Hugenot. Jeho jméno mělo dobrý zvuk mezi českou a moravskou šlechtou, duchovně spřízněnou s reformovanými stranami. Osobně ho znal Karel st. ze Žerotína z těch časů, co prodléval před Rouenem. Věkem byl Mornay blíže Budovcovi než Žerotínovi — narodil se 1549 a umřel 1623, o dvě léta dříve než Budovec a o dvě léta ho zase přezil.

Když se Budovec zmínil o třech letech života ve Francii, dodal, že tam poznal veliká díla světla církve Boží a že spatřil bojující církev Kristovu pod křížem, na konci však vítězí v Bohu. Mezi těmi světy však neuvádí výslovně Mornaye, kterému byl tento dopis určen. Usuzujeme tedy, že se nepoznali osobně a že jeden mohl zaslechnout jméno druhého od Bezy, pečujícího pokaždé o to, aby se poznávali lidé téhož smýšlení.

Příme spojení nazával až někdy v roku 1608 Kašpar Dornau — Dornavius, vzdělaný a pohyblivý Němec, který ztrávil několik let života v Čechách jako vychovatel v rodině pánů Smiřických ze Smiřic. Od přestupu Jindřicha IV na katolickou víru nezačal Mornay veřejného úřadu, nýbrž pobýval většinou na zámku Saumur. Návštěva jeho sídla nad Loirou, v jedné z nejbohatších oblastí Francie, způsobila potěšení nejednomu z urozených synků, kteří cestovali v cizích krajinách. Saumurský pan byl laskavý a štedrý a styky s učenci a mladými šlechtici vyvažoval dosti tíživé vyloučení z účasti na veřejné správě. Když přišel na Saumur Dornavius se svým světcem Jaroslavem Smiřickým, přišla řeč na to i ono, v tom i na Budovce a jeho účast v českém veřejném

životě. Mornay si přál vědět o něm víc a doplnil ústní vzkaz i listem.

Doprava korespondence tenkrát závisela na dobré vůli prostředníku mnohem více než dnes — dopis psaný 1608 dostal Dornavius až za tři léta. Odpovídal tedy Budovec Mornayovi 26. ledna 1611. To je první kus se sbírky šestnácti listů, které vydal Julius Glücklich v Nové korespondenci — poslední číslo, list Mornayův Budovcovi má datum 1. července 1616. S dopisy přicházely někdy knihy. Mornay se Budovcovi velice zavděčil, když mu po obchodníku knihami poslal výtisk latinského díla *Mysterium iniquitatis seu Historia papatus, Tajemství nepravosti neboli dějiny papežství*, pověděli bychom po česku. Dlo vyšlo francouzsky i latinsky roku 1611 a o rok později bylo přeloženo do angličtiny. Obracelo se ostře proti kardinálům Baroniovi a Bellarminovi a vyvracelo některá jejich tvrzení. Budovec četl dychtivě veliký svazek, utočící mocně na Babylon-papežství, a neskrblil chválou, když z Mnichova Hradiště děkoval Mornayovi za knihu i za věnování. V nadšení nad statečným projevem důvěry ve vítězství pravdy Boží se Budovec odvažil proroctví, že "určitě padne Babylon a že jeho zkáza bude těžší a mnohem významnější než pád Troje, starého a skutečného Babylona, ba i samotného Jeruzaléma."

Druhým korespondentem Mornayovým v českých zemích byl, jak jsme už napověděli, Karel st. ze Žerotína. Nebylo to pravidelné dopisování, avšak nit' navázaná roku 1591 před Rouenem se nikdy nepřetrhla docela. Co nebylo obsaženo v listech, pověděli duchovní nebo studenti, které doporučovali jeden druhému. Někdy šlo jenom o společenské návštěvy, jindy Mornay nebo jeho svěřenci zapřádali vážná jednání o naboženských věcech. Až na několik výjimek stoupenci reformované víry byli v menšině a ve vratkém postavení hleděli se tedy posílit smlutím řad a opravdovou spoluprací. Takovým návrhům byl Žerotín přístupný právě tak jako jeho starší souvtec a přítel Budovec.

Roku 1611 a ještě s počátku příštího roku hostil Žerotín na svém zámku v Rosicích polského šlechtice Ondřeje Rejs z Naglowic, ještě ani ne třicátníka. Pon Ondřej se vracel z cest po západní Evropě a u Žerotína se

zastavil na doporučení Filipa du Plessis Mornaye, jehož hostem byl před tím na saumurském zámku. Za pobytu v Rosicích nezahálel, nýbrž pilně se vyptával na náboženské a politické poměry na Moravě a jiných zemí pod habsburským žezlem. Uložil mu to saumurský pán, protože si přál, aby se reformované skupiny mezi stavy pod Matyášovou vládou sblížily, postupovaly společně a pomáhaly společné věci.

Roku 1614 poslal Mornay Budovcovi a k Žerotínovi francouzského šlechtice Jindřicha de la Tremoille, po otci sirotka. Nesvěřil mu politické posláni, protože byl teprve v květu jinošských let a měl se především učit. O tom, co udělal Žerotín, nemáme po ruce zpráv — v Rosicích i na jiných žerotínských zámcích byly dvěře pokaždé otevřené.

Budovce Jindřichova návštěva velice potěšila. Věnoval se mu, ačkoli byl právě za jeho pobytu v Praze vrchovatě zaměstnán jednáním na zemském soudě. Zevrubně s ním probral náboženskou situaci v Čechách a i v okolních zemích. Pamatoval i na to, co by šestnáctiletého synka mohlo zajímat víc než politické nebo církevní instituce. Zašel s ním do císařské zahrady a ukázal mu tam rozmanitá exotická zvířata a ptáky, kterých před tím nikdy neviděl.

Když přišla neděle (31. srpna) zašel Budovec se svým hostem do Betlémské kaple, ve které Bratří konávali bohoslužby od prosince 1609. Byla to první neděle po žních a shromáždění mužové a ženy, v počtu větším než tisíc přijímali Večeři Páně. V dopise Mornayovi, daném 6. září 1614, popsal Budovec posvátný obřad takto: Před posvěcením chleba a vína pronesl duchovní výzvu k přípravě a shromáždění na kolenu opakovali vyznání hříchů, jak je z agendy předčítal. Potom vyhlásil duchovní vé jménu Kristově odpuštění hříchů. Na to přistupovali věřící ke stolu Páně, zvláště muži, zvláště ženy, pokleklí a přijali chléb i víno. Po dobu přijímání zpívali shromáždění zvučným hlasem nábožné písně a žalmy. Když se skončilo podávání, vyzval duchovní shromážděné, aby vzdali Bohu díky. Předčítal z agendy příslušnou formuli a na zakončení obřadu pronesl případné veršíky ze Žalmů, jako to bý-

valo zvykem i ve francouzských církvích. — Budovec odůvodňoval klekání u stolu Páně potřebou zabránit pohoršení mezi lidmi a odvrátit osočování s nepřátelské strany, že se posvátný obřad nekoná s náležitou vážností. Budovec nepověděl výslovně, zdali pan la Tremoille přijal Večeři Páně po bratrském způsobu. Příslušné věti ukazují, že jenom pozorně a uctivě přihlížel. Brzo po tom odjel i se svými průvodci na jih. Cílem byla Itálie, ale pan de la Tremoille měl od Mornaye přikázáno, aby se zastavil u horlivého vy-
navače reformované víry v Horních Rakousích Jiřího Erazima Tschernembla a patrně i tak udělal.

Příběhy, kterých píšeme, často nemají viditelného konce. Poslední zatím zjištěný kus z Budovcovy korespondence s Filipem du Plessis Mornay byl dán, jak jsme už pověděli, na Saumuru 1. července 1616. Dopisování s Karlem st. ze Žerotína také uvázlo, než se na české země shrnuly převratné události, ve kterých zašla pracně vydobytá svoboda katolíků, pod obojí i Bratří.

Václav Budovec byl už sedm let na věčnosti, když se jméno pana Jindřicha de la Tremoille neslo od ucha k uchu. Účastnil se obrany mocné bašty reformované víry, pevnosti La Rochelle. Zatím co střelba z těžkých kusů zasypávala kamennou hradbu, pan Jindřich byl vystaven útokům slovním a odolával čím dál chaběji. Zprvu na něho působil kapucín Jan Křtitel a když byla půda připravena, ujal se díla kardinál Richelieu. — Po třech dnech rozmluv a domluv pan Jindřich povolil k veliké radosti manželky i přátel. Dne 18. července 1628 se zřekl reformované víry, ve které ho matka vychovala, a kleče před oltářem vyslechl mši, kterou sloužil dvorní kaplan Ludvíka XIII za přítomnosti celého dvora.

Jindřich de la Tremoille žil dlouho, až do roku 1674. Jestli pak si někdy vzpomněl, když byl zahrnutý slávou, na návštěvu v Praze, na dobrotivého Budovce, který mu ukazoval zajímavá a památná místa, na Betlémský chrám, ve kterém byl svědkem vysluhování Večeře Páně podle prostých bratrských rá-
dů? —

(Pokračování)

Izrael, země zázraků . . .

(Dokončení)

vá hrdelním hlusem kupující. A už vybírají jeho zboží, naložené na velbloudu. Skupinu smlouvajících zákazníků všech možných typů míjí auto posledního modelu.

Mladý izraelský humorista Efraim Kison takto charakterisuje svou zemi:

Izrael je země tak malá, že těžko napíšeš její jméno na mapu světa.

Izrael je jediná země, kde se matky učí od svých dětí řeči mateřské.

Každý tam může vyslovit své mínění, ale nikdo není povinen naslouchat.

Každý člověk je tam voják a každý voják je tam člověk.

President tohoto státu odmítne nabízené místo v obsazeném autobusu s námitkou, že není ještě tak stár.

Izrael je země, kde nikdo nevěří v zázraky, ale každý je považuje za samozřejmé.

To napsal humorista. Všimněte si však před sebou kočího na silnici. Je to starší člověk, práská si bičem a tak mírně pohání své koně. Při tom si zpívá. Není zázrak nad zázraky, objeví-li se píseň na rtech muže, který sám, ani jeho otec nebo děd, si v zemi svého zrodu netroufali ani hlasitě promluvit?

Adrian Mikolášek:

Těm, jimž moje pero skřípe

*Sotva jsem začal píseň
a už mi došel dech.
Hrdlem, jež sevře úseň,
zní rozpuchřelý měch.*

*Ze svět je lásky plný?
Co slovo víry — dluh.
Střep bez dřevité vlny
je pro nás jméno Bůh.*

*A přece život žijí,
skutečný sen a slůn,
a zvony ve mně bijí,
že Lásku nezradím.*

Volná tribuna

Dr. A. Frinta (Praha)

Odsun Němců a jejich návrat?

Jako po I. světové válce, tak i po druhé se u poražených Němců objevuje t. zv. revisionismus, který vyústí pak v revanšismus. A přece platí zásada, že ti, kteří vyvolali obě ty krvavé srážky a spáchali zejména za druhé tolik hromadných vražd civilního obyvatelstva a poprav, musí být potrestáni. Hranice těžce postiženého Polska byly po jeho obnově posunuty na Odru a Nisu, což uznala jenom vláda Německé demokratické republiky, kdežto vláda západního Německa, s níž nemáme diplomatické styky, herc na vědomí jen obnovu předválečných hranic Československa. Ale z obou západoslovanských států byl proveden odsun provinilého obyvatelstva německé národnosti a to se souhlasem všech vítězných spojenců, tedy i Spojených států amerických, jejichž armáda zůstala v sousedním Bavorsku a zorganizovala nové německé vojsko jako spojenecké! Kdežto východní Německo bylo podle postupinské dohody silně odnacistováno (ale též posověštěno), respektuje režim západního Německa organizace nacistů a odsunutých Němců, ba sympatisuje s požadavkem našich bývalých zpronevěřilých občanů Jaksche, Lodgmanna, Karnasina, Seebohma (ministra!) atd. po "návratu do ztracené vlasti". Taková je pro nás Čechy tragická situace, jež by se stala hrozdou, kdyby Spojené státy podporovaly tuto revisionistickou politiku.

Je vždycky nebezpečné, když se vchází na ideologii nepřátel a že by sudetští Němci byli přáteli našeho národa, o tom přece nelze vážně mluvit. Proto se nás doma trapně dotýká, dovídáme-li se, že někteří čeští emigranti projevují sentimentální sympatie s německým stanoviskem. Zajisté to byla krutá zkouška životní, když miliony Němců musili opustit své domy i zařizené byty s knihovnami, nehledě k továrnám, dílnám a polnostem, zanechatí hroby svých rodin atd. Ale je třeba si uvědomit, že náš osvobozený národ si to nevymyslí, protože Hitler začal r. 1938 s vyhnáním české menšiny z pohraničí, které mu připadlo po mnichovské dohodě (se sou-

hlasech tří západních mocností, ale nikoli Spojených států amerických!) Potom se Hitler dohodl se Stalinem a povolal si do své říše německé usedlíky ze Sovětského svazu, zvláště z baltických republik. Plán přesídlit k Rýnu nepohodlné, ač domorodé Lužické Srby byl již v roce 1927 zastáván universitním profesorem z Vratislavi Lambertem na sněmu drážďanském a byl by jistě uskutečněn v případě vítězství Hitlerova. Také český lid by byl putoval do porobného Sovětského svazu! A konečně při odsunu Němců šlo o potomky kolonistů, proniknuvších do krajů původně slovanských, jak našim Henleinovicům kdysi připomněl sám prezident Masaryk. Je to tedy součást historického procesu dekolonizace, který postihl za nynějších dnů Francouze a Belgičany v Africe, Portugalce v Indii atd.

Vzácně průkazným a poctivým dokumentem zůstává to, co o věci uveřejnil v *Leipziger Zeitung* r. 1947 (v čísle ze 17. ledna) s názvem "Der Weg eines Volkes" (Cesta jednoho národa) Ph. Dr. Reinhold Trautmann, znamenitý německý slavista, narozený r. 1883 v Pruském Královci (Königsberg, teď Kaliningrad) a zemědělcí v Lipsku r. 1951. Otiskují zde v překladu hlavní části tohoto článku:

"Chci se předem ohradit proti snadné výčitce nedostatku humanity. Pro většinu lidí je ztráta otčiny pramenem trvalé, často neúnosné bolesti v souvislosti se vzpomínkami na dětství, na předky a přátele . . . Proto je povinností budoucích kulturních národů tak násilné a tragické přesídlování znemožnit vyvarováním se válkám. — Ale my, Němci, bezprostředně nepostižení, máme povinnost jasně a neromanticky pohledět do očí skutečnosti. Mám za jisté, že pro budoucnost nové Evropy nastalo odsunem německého obyvatelstva něco lččivého a požehnaného. R. 1911 jsem se stal profesorem německé university v Praze a zůstal jsem tam do r. 1921. Je mi neochvějně jisté, že konečné upevnění Československa nebylo možné pod vlivem německého živlu, aspoň převážné části sudetských Němců. Češi si zřídili koncem r. 1918 svůj stát ve vzorném pořádku a plánování. Přehmaty, jež se přihodily, nestály za řeč ve srovnání s tím, co se dělo za Hitlera. Německé školy i vysoké zůstávaly zachovány,

němečtí úředníci byli beze všeho převzati. Ale za svou umírněnost a snášlivost vůči tehdy zcela bezbranné národnosti musili Češi těžce pýkati! Po 20 let nedovedli sudetští Němci snést, aby už nebyli panující částí obyvatelstva. Pyšní a krátkozrací nedovedli uznat, že Češi a Slováci odrostli rakouskému, totiž německému šermování a stali se zr.ými a kulturně samostatnými. Tragickým selháním a proviněním většiny Němců v Československu bylo, že neuměli uznat cenu slovanského výkonu v hospodářství a správě i v kulturním životě.

Jenom menšina Němců, mírněná židovstvem, chtěla zprostředkovat mezi oběma zdatnými národy: jejím exponentem byl ke konci profesor a ministr Franz Spina a proti Hitlerovi pak stáli svorně příslušníci obou stran sociální demokracie. Boj o Čechy trval řadu staletí a Hitler chtěl násilně zmařit konsolidaci jejich samostatnosti. Ale jeho pádem se tato nádherná země výrokem dějin, proti kterému se nedá apelovat k žádné vyšší instanci, stala výhradním vlastnictvím slovanského národa, který po svém obrození osvědčil svou vitalitu, píli a inteligenci, otvírající mu významnou budoucnost ve střední Evropě.

Tvrdou, ale nutnou operací po r. 1945 bylo odstraněno pro Evropu nebezpečí a my Němci máme nynější stav uznat za konečný a na jiné duchovní a politické základně navázat spojení s tímto výborným a velenadným slovanským národem. Ve svobodné, sebevědomé a opravdu demokratické Evropě je pro to jistě dána možnost."

Poněvadž všichni Němci neuznávají toto stanovisko svého objektivního učence, obrátíme se teoreticky k řešení otázky, jak by byl možný návrat německých přesídlenců. Co do Československa, jsme bez rozdílu stranické příslušnosti proti nové germanisaci našeho území, t. j. proti opakování Mnichova odtržením našeho pohraničí a anexí t. zv. sudetských hor. K tomu by mohlo dojít jen po prohrané naší obraně proti útočníkům. Myslí se někde i na druhou možnost, totiž na návrat Němců při respektování historických hranic a vytvoření autonomních kantonů. Ale "restitutio in integrum" není proveditelné už proto, že mnozí přesídlenci už za těch posledních 15 let pomřeli a jejich dorost ze zčásti

narodil v Německu, které se stalo jeho novým domovem. Jiná tam tak dobře zakotvila existenčně, že by se jim zpátky ani nechtělo. Šlo by tedy jen o návrat jednotlivců, kteří by musili zažádat o přistěhování a o československé občanství. U každého by bylo nutno zkoumat jak se choval k českému národu od nástupu Hitlera k moci a zda-li nemá takovou nepřátelskou mentalitu, jakou u našich Sudetáků konstatoval prof. Trautmann. A potom je třeba si uvědomit, že by nastal odsun Čechů, kteří osídlili celé kraje, opuštěné Němci. Mnohé domy, dlouho neobydlené zpusťly nebo byly zničeny, jiné nově zbudovány, továrny zespolečenstevněny atd. Na manifestacích odsunutých Němců za přítomnosti členů vlády Adenauera se mluví dokonce od odškodnění! Ale národ okradený Hitlerem o výzbroj své armády i jinak hmotně poškozený za okupace, nemůže přece ještě platit pokuty poraženým nepřítelům!

Celý tento problém se ovšem týká nejen českých zemí, nýbrž i Polska, které si odněmělo celé Slezsko i získané území u moře Baltského a k Odře, kdysi slovanské. Je to jen náhrada za východní kraje, postoupené Sovětskému svazu, a za válečné zrušení, způsobené Němci Polákům. (Varšava!) Ti obdivuhodně rychle ze zřícenin obnovili města Gdansk, Štětín, Vratislav a četná jiná a nyní by je měli zase postoupit někdejšími kolonizátorům! *

S hlediska církevního způsobil sice odsun Němců ztenčení posice protestantismu v Polsku, kde některé kostely připadly katolíkům, ale v českých zemích budovy bývalé německé církve evangelické užívají církve českobratrská evangelická nebo československá evangelická nebo československá. Ve prospěch zrušení odsunu Němců se nelze dobře dovolávat zásad křesťanských, neboť odpouštět se má jen kajícím hříšníkům a nikoli nenávisným farizeum. A co do zlých výsledků války platí slovo Kristovo (Matouš 26,52) "Všichni, kteří meč berou, od meče zahynou!" A končím tuto úvahu o osudu Němců slovy Žalmu 7, verš 16-17: "Jámu kopal i vykopal ji, ale padne do dolu, kterýž přistrojil. Obrátí se usilování jeho na hlavu jeho a na vrch hlavy jeho nepravost jeho stoupí."

* Viz o věci publikaci "Friedensstörer in

Bonn. Gebietsforderungen der Bundesrepublik." Vydalo r. 1961 polské Wydawnictwo Zgodnie.

Přemysl Pitter:

Stavme mosty dokud je čas!

Naši bývalí němečtí spoluobčané, žijící nyní v Západním Německu, pořádají každého roku o letnicích veliké sjezdy. Letos se konal takový sjezd ve Frankfurtu a zúčastnilo se ho na 400,000 lidí. Nevzdávají se práva na svou domovinu, ale prohlašují současně, že nechtějí jí získat jinými než pokojnými prostředky a s Čechy ze chtějí žít v bratrské spolupráci. Sjezdu se účastní též sudetoněmečtí evangelíci, kteří mají při tom své zvláštní bohoslužby. Minulého roku v Kolíně nad Rýnem promluvil farář Josef Moj, který byl teprve nedávno propuštěn z jachymovského tábora nucených prací, a letos vrch. círk. rada Hugo Piesch, který býval farářem německého luterského sboru v Praze-Jirchářích.

Uvádím zde části jejich kázání v českém překladu. Farář Moj zahájil shromáždění citením ze "Skutků apoštolských" (2,8...) a pravil: "Pártové, Médové a Elamští... Kréťové a Arabové: slyšíme je mluvit našimi jazyky o slavných věcech Božích!" Sestry a bratři, když jsem vám toto slova úvodem předčítal, byl bych téměř pokračoval: "Germani a Slované, Čechové a Němci!" My, opravdu my přicházíme k letnicím a Bůh mluví k nám německy. Od této doby smeme my Němci být také křesťany! Ale od této doby mluví Bůh také s Čechy česky! Od té doby smějí Češi také být křesťany! Je nám jasné, co to znamená? Především, že Svatý duch strhuje i nepřekročitelné hradby a činí z nás bratry, kteří mohou společně žít v lásce a kázni...

Ted' mám však k vám velikou prosbu: nepropadněme oné zvláštní rozštěpenosti mysli, která říká: to je všechno dobré a krásné a jistě i zcela správné. Ale to patří jen do náboženské oblasti, do mého — jak se říká — soukromého poměru k Bohu a — jestli to jde — k mému bližnímu. To jsou přece věci pro neděli! Avšak pro politickou oblast,

v zápase národů, pro tvrdý všední den platí zcela jiné věci! Vidíte, a to není pravda, to pro křesťana není pravda. Nebot' "Slovo bylo učiněno tělem." V Ježíši Kristu se stal Bůh člověkem a odtud není prostě možné vyjímání kterékoli oblasti lidské existence z jeho zásahu. On je pánem všech věcí. Je to zrada na Kristu, jeho degradace, jestliže ho chceme z některé životní oblasti vyjmout, omezit na neděli, uzavřít do církevních zdí.

A nyní se vás tážu, jak dalece je Kristus pánem našeho myšlení a konání ve vztahu k naší domovině, kterou jsme ztratili a o níž zápasíme? Je to duch lásky a kázně, který nás vede? Je zřejmé, že podle lidských zákonů máme právo na svou ztracenou vlast: víme, že naši otcové 800 let a déle pracovali, že tam byli voláni a nic nedobývali.

Avšak vlast není cosi, čeho lze na Bohu požadovat. Vůči Bohu nemáme žádného, dokonce ani práva na život. A vlast, kterou jsme směli mít, v její celé nádheře a kráse, byla jakoby pláštěm, kterým milostivý Bůh nás přioděl. A nyní se ptám, co jsme pod tímto pláštěm dělali? Jak to bylo s tím duchem lásky a kázně? Neodpovídejte mi, prosím, na to, co nyní přijde, slovy: "Ta druhá strana to taky nedělala!" My jsme odpovědni za sebe. Vycházeli jsme těm na druhé straně opravdově s láskou? Dovedli jsme se za tyto druhé modlit? Stáli jsme jako křesťané mezi nimi? Nebo to byl docela jiný duch, který nás po desetiletí, ne-li po staletí vedl? Nebyl to duch bázně? Ale teď mi řeknete: "Všecko nám můžeš vytknout, jen ne bázeň!" A přece to byla bázeň! Vyhýbali jsme se otázce: "Jak stojím, Bože, před tebou já a můj národ?" Hledali jsme jiné cesty a myslili jsme, že můžeme Boha nechat stranou. A On nám odpověděl, nám i těm druhým. Nám tím, že již svou vlast nemáme, a těm druhým tím, že upadli do nehlubší tyranie.

Když jsme my váleční zajatci byli v roce 1955 konečně vybírání z táborů, abychom hvli odsunutí, přistoupil ke mně český kamarád, baptistický kazatel, který též byl s námi s mnoha jinými Čechy v trestném táboře, a řekl mi na rozloučenou: "Přijďte zas brzo, přijďte tak, abychom se mohli svobodně společně modlit. Přijďte tak, aby se naše vlast stala opět naší vlastní! Ale o jedno tě prosím," pravil s prosebně sepjatýma rukama,

"řekni tam těm venku, aby byli milosrdnějšími než jsme byli my!"

"Hle, všechno záleží na tom, myslíme-li v duchu Božím, jsme-li připraveni dobývat lidi v duchu lásky, činit si z nich bratry, tak, aby se nám stala naše společná vlast opravdovou vlastní . . .

Mezi mými slovenskými spoluvězni v jednom táboře u Jáchymova kolovala píseň, kterou si sami složili a za kterou byli znovu a znovu zavíráni do bunkru, kde trpěli hladem a zimou. Prvá sloka opěvuje krásu jejich země a líčí touhu po všem, co tam ztratili. Druhá sloka však praví: Tuto vlast můžeme mít a milovat jen proto, že máme ještě jinou vlast, že Bůh nás miluje a jsme jeho děti a nám praví: Tak rád tě mám, že i na zemi ti domov dávám!

Tak zněla píseň slovenských vězňů. Ano, děkujeme Bohu za první vlast, i za tu druhou. A nezapomeňme úlohu, která nám byla odevzdána, nám, sudetoněmeckým protestantům v dějinách evangelia v českých zemích. Sudetoněmec je křesťan. A tak být Sudetoněmcem znamená milovat. Milovat a z lásky Boží žít. Bez ní nemáme vůbec vlasti."

O letošních letnicích ve Frankfurtu řekl pan farář Hugo Piesch ve svém kázání mimo jiné toto:

"Není to zázrak působení Ducha svatého, že odsunutí Němci se nestali živlem rozkladu, jak to na Východě očekávali? Vzpomínáme si, jak kdysi vznikaly zde naše krajské spolky. Když ještě bylo zakázáno, aby se shromáždili více než tři Němci, scházeli jsme se a mučili jsme své mozky a svá srdce. Pak někdo vstal a řekl, abychom se zbavili všeho zoufalství a vzdali se myšlenek na odvetu. A tu jsme našli i slova, která vybízela k míru a beznásilí a která nám stanovila nový cíl: souručenství svobodných národů."

Lituji, že tyto hlasy našich sudetoněmeckých krajanů nejsou slyšány ani u nás doma, ani mezi českými krajany v zahraničí. Ve vlasti jsou záměrně umlčovány a národnostní nenávisť je tam znovu rozněcována. Není povinností alespoň nás, českých a slovenských křesťanů, tyto vpravdě křesťanské projevy sudetoněmeckých mluvčích uvádět ve známost? Stavme mosty dokud je čas!

Z našeho Siona a odjinud

Památka Mistra Jana Husa věčně živá

V předvečer Československého dne, Jednota Československých Protestantů, odbočka Toronto, uspořádala slavnostní Husův večer v Queen Street United Church.

Bratr předseda, Dr. Karel Jeřábek uvítal přítomné a po modlitbě, kterou také pronesl, následoval společný zpěv "Stvoř srdce čisté Bože mi", načež pěvecký sbor baptistického kostela přednesl krásně a mohutně chorál "Blíž Tobě Bože můj", který se úzce vztahoval k osobě Mistra Jana Husa v plamenech. Po vysvětlení kazatele Josefa Nováka, co Protestantská Jednota koná a kdy byla založena, následoval opět společný zpěv, po kterém bratr předseda uvedl a přivítal vzácného nám hosta, slavnostního řečníka, bratra faráře Františka Svobodu z New Yorku. Bratr farář Svoboda, narozený v Kroměříži na Moravě, znalec československých i ostatních západních a amerických náboženských směrů, podal nám jasně krásný přednes o tom, jak zájem o Mistra Jana Husa na západě je stále živý. V době, kdy nad naším národem vládne hrozná tma, překládají se na západě české knihy, týkající se Mistra Jana Husa a také se píše nové, v anglickém jazyce. Bratr farář Svoboda vysvětlil, jak naše náboženské osvobozovací hnutí se vyvíjelo souběžně s anglickým osvobozeneckým hnutím a jak z velkého Husova zápasu vznikla po letech slavná Jednota Bratrská. V době, kdy český národ umíral na pláních bělohorských, američtí předkové přistávali na březích amerických, aby ve svobodě mohli vyznávat Boží pravdu, nehledě při tom na statky pozemské.

Je dobře, když národ staví na starých eruntech — tak budoval v první světové válce T. G. Masaryk, kdy jméno Husovo mu otevíralo cestu na Západ.

Kdo je podřízený tomu Nejvyššímu, je svobodný člověk, protože umírá všemu zlému iako Hus. On začal boj proti světskosti církve a celý národ šel za ním. Děkujeme Bohu, že Hus dovedl rozeznat pravdu od lži a za tou pravdou stál. Tím ukončil bratr farář

Svoboda svůj hluboký významný přednes. — Pěvecký sbor na to zazpíval píseň "Jet' Pán světlo mé a spása má," kterážto slova se opět vztahovala k osobě Husově. Modlitbou bratra Svobody a společným pochodovým zpěvem "My prapor kříže neseme," byla krásná duchovní vzpomínka na Mistra Jana Husa ukončena.

Za Jednotu Československých Protestantů, odbočka Toronto,
Emilie Kubešová, jednatelka.

Uznání celoživotní práce prof. Dr. M. Spinky

Chicagský theologický seminář udělil v červnu t. r. čestný doktorát bohosloví br. prof. dr. M. Spinkovi v uznání jeho vědecké práce v oboru církevních dějin. Tato pocta nabyla i většího významu tím, že br. Spinka jest alumnus zmíněného semináře a též jeden z jeho bývalých učitelů. (Dr. Spinka graduoval z Chicago Theological Seminary v r. 1916). Přátelé br. Spinky a Jednota se připojují k dlouhé řadě těch, kteří se radují spolu s naším bratrem s udělené mu pocty.

Též se musíme zmínit o současné literární činnosti prof. Spinky. Prentice-Hall nakladatelství právě vydalo jeho knihu, *Christian Thought from Erasmus to Berdyaev* a Columbia University Press připravuje k vydání knihu, *John Hus' Trial at the Council of Constance*. Tato kniha obsahuje překlad Petra Mladoňovice *Relatio* a *Husovy Listy* po nejvíce z Kostnice.

K oběma publikacím se vrátíme později.

Zasedání čl. baptistické konvence se konalo v Prvním sboru čl. baptistů v Minotonas, Manitoba, Canada, ve dnech od 11.-15. července t. r. Mezi řečníky se nacházeli následující bratři a sestry: K. Hudáčková, Fr. Brdlík, D. Chipka, J. Kmet'ko, J. D. Michael, W. Malanowski, J. Novák, J. Zajícěk a J. J. Shereda.

3. června t. r. byla odhalena v Clevelandu socha T. G. Masaryka, dílo to známého clevelandského krajan-sochaře F. L. Jiroucha. Socha jest darem Mistra Jiroucha a jeho manželky k uctění památky jejich rodičů, kteří se narodili v Československu. Slavnost-

ního odhalení sochy v Rockefellerově parku se zúčastnili zástupci čsl. národních a kulturních institucí, jakož i representanti místních i státních činitelů. Z československých krajnských kruhů se podíleli na programu následující: Václav Hyvnar, Mrs. V. G. Ptak, Dr. Fr. Schwarzenberg, V. Žížka, D. Pokorný, a Mr. a Mrs. F. L. Jirouch, R. J. Perk, městský radní, předsedal slavnosti; poslanec z 21. okresu, Ch. A. Vanik byl jedním z řečníků. S. V. Vrázová přečetla uznání senátorovi F. J. Lauschemu, L. Kiml, předsede clevelandských spojených čsl. legionářů, přečetl přísahu věrnosti památce T. G. Masaryka. Dopisy obou dcer T. G. Masaryka, Alice a Olgy, byly přečteny tajemnicí Czech Cultural Garden Association, Mrs. V. G. Ptak.

Evangelická církev v Československu ztratila v poslední době řadu věrných pracovníků jak z řad duchovních tak i světských. Poslední zprávy, které nás došly, sdělují, že 3. března zemřel v Novém Bydžově býv. člen synodní rady br. dr. L. Jelen. Dr. Jelen byl milovníkem Písma a církve, které věnoval mnoho let plodné práce. — 28. března t. r. zemřel ve věku 70 let evangelický básník a spisovatel Karel Kolman, ředitel školy ve výslužbě. — V prvních dnech dubnových podlehl motocyklovému zranění br. far. a konsenior pražského seniorátu Bohumír Koutný. Br. Koutný byl farářem v Benešově u Prahy.

12. května t. r. se dožil šedesátí let profesor novozákonní vědy na Komenského fakultě v Praze dr. Josef B. Souček. Vědecká práce dr. Součka nelezla ohlasu nejen v evangelické církvi v Československu, ale i za hranicemi, kde náš jubilant jest dobře znám v německých i anglických kruzích. — Bratru Součkově přejeme ještě mnoho let plodné práce na fakultě i v církvi.

Dopisy

(Washington, D. C.) "Dočítajúc sa o finančných ťažkostiach a budúcnosti Křest. Listov a Husovho Lidu, pripojujeme \$15.00, ktoré račte použiť zčásti na predplatné 1962

a zčásti na dar pre fond Jednoty na zaistenie tlače a vydávanie KL a HL.

Váš Dr. M. a A. J."

(New York, N. Y.) "Opravdu mě trápí to, že KL a HL se nacházejí ve finanční tísní. Doufám, že s pomocí Boží a přispěním čtenářů se podaří časopis opět na nějakou dobu zajistit. Postrádala bych velice — a jistě tak i mnoho jiných čtenářů — tento hodnotný časopis. Přikládám \$12.00 na předplatné a na dar pro tiskový fond. S křesťanským pozdravem vaše čtenářka, B. N."

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty došlé do 30. června 1962.

Josef Kašparek, Necedah, Wisconsin	\$2.00
John Pastrnak, Parma, Ohio	3.00
Miss Božena Sochor Uniontown, Pa.	5.00
Jaroslav Galda, Omaha, Nebr.	
památce Mr. George Krafka, Valparaiso, Nebraska	3.00
Selong George, Uniontown, Pa.	5.00
Miss L. Szalatney, Washinton, D. C.	15.00
B. T. Svoboda, Arbuckle, Calif.	5.00
Mr. & Mrs. L. G. Pelecky, Omaha, Neb.,	
památce Mr. George Krafka, Valparaiso, Nebraska	5.00
Mr. & Mrs. L. G. Pelecky, Omaha, Neb.,	
památce Mrs. Agnes Motyčka, Clarkson, Nebraska	3.00
Miss Katherine a Marie Wokoun,	
Cedar Rapids, Iowa	10.00
Josef Bednar, Cedar Rapids, Iowa, k	
uctění památky matky	5.00
Anton Filipi, Hopkins, Minn.	2.00
Rev. F. A. Šimčík, Granger, Texas, Sunday School Union of the Unity of the Brethren of Texas	\$ 25.00

S díky přijala a o další pomoc prosí, Národní jednota čsl. protestantů, Mr. John Opie, pokladník, 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.